

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 108/06-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti R. K., S., zastúpeného právnym zástupcom advokátom JUDr. P. Ď., P., v časti, v ktorej namieta porušenie jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 To 34/05 z 22. decembra 2005, na neverejnom zasadnutí 23. augusta 2006 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. K. podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 To 34/05 z 22. decembra 2005 p o r u š e n é b o l o .

2. Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 To 34/05 z 22. decembra 2005.

3. Krajský súd v Prešove je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania R. K. v sume 5 788 Sk (slovom päťtisícšesťstoosemdesiatosem slovenských korún) na adresu jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. P. Ď., P., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti R. K. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 108/06-16 z 29. marca 2006 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť R. K., S. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného právnym zástupcom advokátom JUDr. P. Ď., P., v časti, v ktorej namieta porušenie jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 To 34/05 z 22. decembra 2005 (ďalej aj „uznesenie z 22. decembra 2005“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol 22. augusta 2003 vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v § 67 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku, pričom lehota väzby začala plynúť v tento deň o 14.25 h.

Dňa 24. februára 2004 bola proti sťažovateľovi prokurátorom Okresnej prokuratúry Poprad podaná obžaloba pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 3 Trestného zákona vedená pod sp. zn. 5 T 26/04.

Uvedená obžaloba bola na Okresnom súde Poprad (ďalej len „okresný súd“) podaná po uplynutí šiestich mesiacov bez predĺženia väzobnej lehoty a následne 10. marca 2004 bol sťažovateľ okresným súdom prepustený z väzby na slobodu.

Dňa 21. októbra 2004 bol sťažovateľ opätovne vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v § 67 ods. 3 písm. a) Trestného poriadku. Táto opätovná väzba sťažovateľa bola uznesením okresného súdu sp. zn. 5 T 26/04 zo 17. januára 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tos 8/05 zo 17. januára 2005 (správne zo 14. februára 2005; pozn.) predĺžená do 31. decembra 2005.

Právnomu zástupcovi sťažovateľa bolo 9. januára 2006 doručené uznesenie krajského súdu sp. zn. 5 To 34/05 z 22. decembra 2005 o predĺžení lehoty trvania väzby do 2. apríla 2006.

Sťažovateľ namieta, že jeho v sťažnosti označené práva boli porušené uznesením z 22. decembra 2005, ktoré podľa neho nezodpovedá požiadavkám ustanovenia čl. 5 ods. 4 dohovoru, tak ako toto ustanovenie aplikuje Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Krajský súd konal o návrhu na predĺženie väzby sťažovateľa na neverejnom zasadnutí, na ktorom nebol prítomný sťažovateľ (ako obvinený) ani jeho právny zástupca, pričom návrh na predĺženie lehoty väzby zo 16. decembra 2005 bol jeho právnomu zástupcovi doručený spoločne s uznesením o predĺžení lehoty trvania väzby 9. januára 2006. K obsahu tohto návrhu na predĺženie trvania väzby sa sťažovateľ nemal možnosť vyjadriť. Sťažovateľovi bol návrh na predĺženie lehoty väzby doručený až 23. decembra 2005, t. j. deň po rozhodnutí o predĺžení väzby sťažovateľa.

Skutočnosť, že o návrhu na predĺženie väzobnej lehoty bolo rozhodnuté na neverejnom zasadnutí, na ktorom nebol prítomný jeho právny zástupca ani sám sťažovateľ ako obvinený, nie je v súlade s výkladom čl. 5 ods. 4 dohovoru, tak ako ho vykladá ESLP vo svojich rozhodnutiach.

Sťažovateľ v ďalšom texte poukázal na rozhodnutia ESLP, v ktorých bolo právo byť vypočutý zaradené medzi základné procesné garancie aplikované v prípadoch obmedzenia osobnej slobody ako napr. Assenov a ostatní v. Bulharsko, č. 24760/94 z 28. októbra 1998, Lietzow v. Nemecko, č. 24479/94 z 13. februára 2001.

Krajský súd svojím uznesením z 22. decembra 2005 porušil podľa sťažovateľa ustanovenia čl. 5 ods. 4 dohovoru, konkrétne právo obvineného byť vypočutý v kontradiktórnom konaní, v ktorom je preskúmaná zákonnosť ďalšieho trvania väzby.

Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie taktiež poukázal na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 573/02 z 23. marca 2004, podľa ktorého právo obvineného byť vypočutý v kontradiktórnom konaní, v ktorom je preskúmaná zákonnosť ďalšieho trvania väzby, patrí medzi základné inštitucionálne záruky spravodlivého konania o pokračovaní alebo skončení obmedzenia osobnej slobody.

Sťažovateľ je toho názoru, že čl. 5 ods. 4 dohovoru sa neuplatňuje len na preskúmanie zákonnosti ďalšieho trvania väzby u obvineného, ale sa vzťahuje aj na rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam o vzatí do väzby. Jeho názor podľa neho potvrdzujú aj viaceré rozhodnutia ESLP, na ktoré v tejto súvislosti poukázal, napr. Nikolova v. Bulharsko, č. 31195/96 z 25. marca 1999, Lamy v. Belgicko, séria A č. 151.

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví:

„Uznesením Krajského súdu v Prešove sp. Zn. 5 To 34/05 z 22. 12. 2005 bolo porušené základné právo R. K., trvale bytom S., t. č. ÚVV R. zakotvené v čl. 17, ods. 5 a v čl. 46, ods. 1, Ústavy SR, v čl. 5, ods. 4/ Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. Zn. 5 To 34/05 zo dňa 22. 12. 2005 a vec vracia na ďalšie konanie.

Krajskému súdu v Prešove ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia R. K., trvale bytom S., t. č. ÚVV R..“

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadril listom sp. zn. 1 Spr 0/379/2006 z 24. februára 2006 krajský súd prostredníctvom svojho podpredsedu. Vo svojom vyjadrení krajský súd uviedol, že trestná vec sťažovateľa pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 3 Trestného zákona mu bola doručená 5. decembra 2005 a zaevidovaná bola pod sp. zn. 5 To 34/05. Trestné stíhanie voči sťažovateľovi bolo na okresnom súde vedené pod sp. zn. 5 T 26/04.

Sťažovateľ bol vzatý do väzby na základe uznesenia okresného súdu sp. zn. Ntv 106/03 z 22. augusta 2003 o 14.35 h toho istého dňa. Z väzby bol prepustený na základe príkazu sudcu okresného súdu 10. marca 2004. Uznesením okresného súdu sp. zn. 5 T 26/04 z 21. októbra 2004 bol sťažovateľ opätovne vzatý do väzby a o predĺžení tejto väzby do 31. decembra 2005 bolo rozhodnuté uznesením okresného súdu sp. zn. 5 T 26/04 zo 17. januára 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tos 8/05 zo 14. februára 2005.

Predsedníčka senátu konajúca v uvedenej veci podala inému senátu krajského súdu návrh na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa, o ktorom bolo 22. decembra 2005 rozhodnuté. Uvedený návrh bol doručený procesným stranám, pričom bližšie dátumy vyplývajú zo základného spisu okresného súdu.

Vo svojom vyjadrení krajský súd ďalej uviedol, že „podľa platnej právnej úpravy v čase rozhodovania odvolacieho súdu o predĺžení lehoty väzby, nebolo povinnosťou súdu zasielať na vedomie návrh na predĺženie lehoty väzby, ktorý bol podaný v rámci súdneho konania. Súd nie je v trestnom konaní stranou. Zásada kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní bola v prejednávanej trestnej veci zachovaná vo vzťahu k procesným stranám, pretože ani jedna procesná strana v konaní o návrhu na predĺženie lehoty väzby nebola zvýhodnená. Súd rozhodoval o svojom návrhu, nie o návrhu jednej z procesných strán“.

Sťažovateľ svoje právo podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru podľa krajského súdu uplatnil žiadosťou o prepustenie z väzby, o ktorej okresný súd rozhodol 7. septembra 2005 a krajský súd v druhom stupni 22. decembra 2005. Zákonnosť ďalšieho trvania väzby u sťažovateľa bola krajským súdom preskúmaná v rámci konania o riadnom opravnom prostriedku, ako aj pri posudzovaní opodstatnenosti návrhu na predĺženie lehoty väzby. Rozhodnutím krajského súdu o predĺžení lehoty väzby sťažovateľa nie je podľa krajského súdu dotknuté jeho právo opätovne podať návrh na konanie, v ktorom by sa preskúmavala zákonnosť jeho väzby. Vo vzťahu k dôvodnosti a zákonosti väzby sťažovateľa podpredseda krajského súdu poukázal na písomné vyhotovenie rozhodnutia, v ktorom je vyslovený právny názor krajského súdu.

Ustanovenie čl. 5 ods. 4 dohovoru podľa názoru podpredsedu krajského súdu nezaručuje osobám pozbaveným slobody právo osobne sa vyjadriť pred každým rozhodnutím súdu o väzbe, t. j. ani právo obžalovanému zúčastňovať sa konania odvolacieho súdu, ktorý o otázkach pozbavenia slobody väčšinou rozhoduje na neverejnom zasadnutí. Zásada kontradiktórnosti konania bola aj v tomto prípade podľa neho zachovaná, pretože sa neverejného zasadnutia nezúčastnila žiadna z procesných strán.

Okresný súd pred zaslaním spisu krajskému súdu nerozhodol o predĺžení lehoty väzby sťažovateľa, a preto bolo povinnosťou krajského súdu zaoberať sa otázkou zákonosti väzby, ako aj otázkou ďalšieho trvania väzby. S prihliadnutím na uvedené považoval podpredseda krajského súdu za potrebné poukázať na skutočnosť, že čl. 5 ods. 4 dohovoru nepredpisuje ani viacstupňové konanie pri kontrole zákonosti väzby.

Článok 17 ods. 5 ústavy podľa podpredsedu krajského súdu porušený nebol, pretože väzba sťažovateľa nepresiahla čas ustanovený zákonom, sťažovateľ je vo väzbe na základe rozhodnutia súdu, pričom dôvody väzby trvali aj v čase rozhodnutia o predĺžení väzby a taktiež trvala aj oprávnenosť trestného stíhania.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti podpredseda krajského súdu navrhol, aby ústavný súd sťažnosť sťažovateľa „odmietol z dôvodu, že je neopodstatnená“.

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom podaní z 22. mája 2006 ústavnému súdu na základe jeho výzvy oznámil, že netrvá na tom, aby sa v tejto veci konalo verejné ústne pojednávanie a súhlasí s upustením od neho.

Krajský súd podaním z 25. mája 2006 ústavnému súdu oznámil, že súhlasí s upustením od konania verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

II.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy: „Ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.“

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy: „Do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.“

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru „Každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.“

2. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 5 To 34/05 z 22. decembra 2005. Krajský súd napadnutým uznesením z 22. decembra 2005 rozhodoval o návrhu predsedu senátu krajského súdu zo 16. decembra 2005 na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa, ktorá bola predmetným rozhodnutím predĺžená do 2. apríla 2006.

Krajský súd konal v tejto veci o návrhu na predĺženie väzby zo 16. decembra 2005 na neverejnom zasadnutí, na ktorom neboli prítomní sťažovateľ ani jeho právny zástupca, pričom tento návrh bol právnenému zástupcovi sťažovateľa doručený spoločne s uznesením o predĺžení lehoty trvania väzby 9. januára 2006 a sťažovateľovi až 23. decembra 2005.

Sťažovateľ ani jeho právny zástupca sa teda k obsahu podaného návrhu zo 16. decembra 2005 nemali možnosť vyjadriť.

Požiadavky práva na preskúmanie zákonnosti väzby a rozhodnutie o nej sú obsiahnuté v čl. 17 ods. 5 ústavy, ako i v čl. 5 ods. 4 dohovoru (ktoré sa vzťahujú aj na konanie o predĺžení väzby) a sú definované v niekoľkoročnej judikatúre ESĽP, ktorou sa pri svojej rozhodovacej činnosti riadi i ústavný súd.

Patrí medzi ne aj to, že takéto konanie musí byť kontradiktórne, musí zaručiť rovnosť zbraní, pričom ak pozbavenie osobnej slobody spadá pod čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru (teda aj väzba), vyžaduje sa vypočutie dotknutej osoby [pozri napr. rozsudok z 15. novembra 2005 vo veci Reinprecht v. Rakúsko (No. 678175/01), ktorý odkazuje aj na predchádzajúce rozsudky vo veciach Nikolova v. Bulharsko z 25. marca 1999, Assenov and others v. Bulharsko z 28. októbra 1998, Kampanis v. Grécko z 13. júla 1995, Sanchez-Reisse v. Švajčiarsko z 21. októbra 1986 a Schiesser v. Švajčiarsko zo 4. decembra 1979].

ESĽP v rozsudku vo veci Sanchez-Reisse v. Švajčiarsko z 21. októbra 1986 vyslovil názor, že možnosť osoby pozbavenej osobnej slobody „*osobne sa vyjadriť*“ je jednou zo základných procesných záruk spravodlivého procesu. Toto rozhodnutie ESĽP sa týkalo vydávacej väzby podľa čl. 5 ods. 1 písm. f) dohovoru. Pokiaľ ide o osobu, ktorej osobná sloboda bola obmedzená v súlade s čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru, ESĽP sa prikláňa k nutnosti a nevyhnutnosti výsluchu dotknutej osoby pred súdom, ako aj k zásade kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní (rozsudok vo veci Nikolova v. Bulharsko z 25. marca 1999, rozsudok vo veci Kampanis v. Grécko z 13. júla 1995). ESĽP vychádza za daných okolností z predpokladu, že osobná prítomnosť dotknutej osoby je sama osebe

zárukou spravodlivého procesu a zároveň aj zárukou eliminácie možného porušenia základných práv a slobôd.

Ústavný súd v náleze sp. zn. III. ÚS 79/02 o. i. uviedol, že nie je len povinnosťou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti dodržiavať vo svojej činnosti medzinárodné zmluvy, ktorými je Slovenská republika viazaná, ale túto povinnosť majú aj všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti vrátane povinnosti rešpektovať dohovor pri preskúmvaní zákonnosti väzby.

Na základe uvedeného teda možno konštatovať, že postup krajského súdu v konaní o návrhu zo 16. decembra 2005, v rámci ktorého sťažovateľ ani jeho právny zástupca nemali tento návrh k dispozícii pred vydaním rozhodnutia o predĺžení väzby z 22. decembra 2005 (na rozdiel od prokurátora sa o ňom dozvedeli až po vydaní rozhodnutia) a v rámci ktorého sa k tomuto návrhu nemali možnosť vyjadriť písomne a ani ústne, je teda ústavne neakceptovateľný, lebo je v rozpore s dohovorom.

Ak pred rozhodnutím súdu o návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa nemajú k dispozícii tento návrh sťažovateľ a ani jeho obhajca a nemajú teda ani možnosť sa k nemu vyjadriť, ide o zjavné porušenie práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Ústavný súd teda na základe uvedeného dospel k záveru, že postupom krajského súdu v konaní predchádzajúcom vydaniu uznesenia krajského súdu z 22. decembra 2005 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

3. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy: „Ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (pozn. čl. 127 ods. 1 ústavy), a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1

(pozn. čl. 127 ods. 1 ústavy) vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1 (pozn. čl. 127 ods. 1 ústavy), obnovil stav pred porušením.“

Keďže napadnutým uznesením krajského súdu z 22. decembra 2005 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, ústavný súd toto uznesenie zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd v časti, v ktorej ho sťažovateľ požiadal, aby predmetnú vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde], návrhu sťažovateľa nevyhovel, s ohľadom na skutočnosť, že v danom prípade išlo o časovo obmedzený titul väzby (do 2. apríla 2006), ako aj vzhľadom na to, že sťažovateľ sa už podľa zistenia ústavného súdu nachádza na slobode.

4. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu požiadal o priznanie náhrady trov konania pred ústavným súdom vo výške, ktoré bližšie nešpecifikoval.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1, § 11, § 14, § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namietal, v zásade nie je oceniteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2006 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 2 730 Sk a hodnota režijného paušálu 164 Sk.

V súlade s týmito ustanoveniami možno teda trovy konania vyčísliť ako súčet odmeny za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci, písomné podanie na súd) vykonané v roku 2006 vrátane režijného paušálu ($2 \times 2\,730 \text{ Sk} + 2 \times 164 \text{ Sk} = 5\,788 \text{ Sk}$). Náhrada trov konania v predmetnej veci vypočítaná podľa platnej právnej úpravy teda spolu činí 5 788 Sk.

Ústavný súd preto právnemu zástupcovi sťažovateľa priznal náhradu trov konania vo výške 5 788 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. augusta 2006